

Совет ботанических садов и дендропарков Украины
Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко НАН Украины
Государственный дендрологический парк "Тростянец" НАН Украины

**МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЧТЕНИЯ,
ПОСВЯЩЕННЫЕ 110-ЛЕТИЮ
СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ДОКТОРА БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК,
ПРОФЕССОРА
ЛЕОНИДА ИВАНОВИЧА РУБЦОВА**

Киев - 2012

Совет ботанических садов и дендропарков Украины
Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко НАН Украины
Государственный дендрологический парк "Тростянец" НАН Украины

**МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЧТЕНИЯ,
ПОСВЯЩЕННЫЕ 110-ЛЕТИЮ
СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ДОКТОРА БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК,
ПРОФЕССОРА
ЛЕОНИДА ИВАНОВИЧА РУБЦОВА**

(1902–1980)

КИЕВ - 2012

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Київ

11204 85

72
Місце

ар

Загарт

Національний
архів

Олексійченко Н.О., Гатальська Н.В. ОЦІНКА РІВНЯ АКЛІМАТИЗАЦІЇ ІНТРОДУЦЕНТІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЦЕНТРАЛЬНО-ПРИДНІПРОВСЬКОЇ ВИСОЧИННОЇ ОБЛАСТІ.....	329	Бон
Олешко В.В., Гаврилюк О.С. НАСІННЕ РОЗМНОЖЕННЯ ВИДІВ РОДУ КАЛІКАНТ (<i>CALYCANTHUS</i> L.) РОДИНИ <i>CALYCANTHACEAE</i> LINDL. В УМОВАХ ВОЛИНИ	333	
Плотнікова О.М., Григор'єва В.Г. ІНТЕНСИВНІСТЬ РОСТУ ОДНОРІЧНИХ СІЯНЦІВ ПСЕВДОТСУГИ МЕНЗІСА В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	338	Воз
Попкова Л.Л. ВЕГЕТАТИВНОЕ РАЗМНОЖЕНИЕ КРЫМСКИХ КРУПНОПЛОДНЫХ ВИДОВ БОЯРЫШНИКА ДЛЯ КУЛЬТИВИРОВАНИЯ И СОХРАНЕНИЯ.....	341	Гам
Похильченко О.П., Бордусь О.О., Колодяженська Т.І. ДЕРЕВОПОДІБНІ ЯЛІВЦІ (<i>JUNIPERUS</i> L.) В ОЗЕЛЕНЕННІ м. КИЄВА	345	Дои
Рысин С.Л., Кобяков А.В. ОБЩИЕ ПРИНЦИПЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ РЕКРЕАЦИОННЫХ ИСКУССТВЕННЫХ НАСАЖДЕНИЙ ДЛЯ УРБАНИЗИРОВАННЫХ ТЕРРИТОРИЙ	348	Івч
Савкина А.С., Трусов Н.А. СОСТОЯНИЕ КОЛЛЕКЦИИ <i>HYDRANGEA</i> L. (<i>HYDRANGEACEAE</i> DUMORT.) В ДЕНДРАРИИ ГБС РАН И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕЁ РАЗВИТИЯ	354	Ігн
Соломаха Н.Г., Шиловська Е.О. МІНЛИВІСТЬ БІОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ШИШОК СОСНИ КРИМСЬКОЇ (<i>PINUS PALLASIANA</i> D. DON) У ПРИРОДНОМУ ТА ІНТРОДУКЦІЙНОМУ АРЕАЛАХ.....	357	Кал
Сорока О.В., Попіль Н.І., Сіренко О.Г. ЕВКОМІЯ В'ЯЗОЛИСТА — ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ІНТРОДУКЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ.....	361	Мел
Сулова О.П., Довбиш Н.Ф., Хархота Л.В. БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МОТИВУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ <i>LABURNUM ANAGYROIDES</i> MEDİK. У ЗЕЛЕНОМУ БУДІВНИЦТВІ В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	364	Ми
Тишечкин А.Н. РОСТ, РАЗВИТИЕ И РЕПРОДУКЦИЯ СОСНЫ ГОРНОЙ В БОТАНИЧЕСКОМ САДУ УРО РАН г. ЕКАТЕРИНБУРГА.....	368	Сич
Ткач В.П., Лось С.А., Висоцька Н.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ МІНЛИВОСТІ ХВОЙНИХ ІНТРОДУЦЕНТІВ АМЕРИКАНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	371	Сро
Токарева О.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОРОДНОГО СКЛАДУ ЛІСОПАРКОВОГО ПОЯСУ м. КИЄВА	375	Шо
Улейская Л.И., Захаренко Г.С., Герасимчук В.Н., Харченко А.Л. К ОЦЕНКЕ СОСТОЯНИЯ ЗЕЛЕННЫХ НАСАЖДЕНИЙ АРБОРЕТУМА НИКИТСКОГО БОТАНИЧЕСКОГО САДА.....	379	
Яцик Р.М., Гудима В.М., Сіцук М.М., Лешко Д.М., Штогрин А.С. ГЕОГРАФІЧНІ КУЛЬТУРИ ЯЛИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ У КАРПАТСЬКОМУ ВИСОКОГІР'І.....	384	

воя для всех изученных видов боярышник однопестичный и груша обыкновенная. Оптимальными сроками прививок являются 2-3 декады марта, черенки должны быть не менее 3-5 см и содержать как минимум 3-4 жизнеспособные почки. Полученные положительные результаты по применению вегетативного размножения прививками боярышников Поярковой, восточного и рогоплодного в оптимальные сроки на подходящие подвои открывают перспективы сохранения и массового культивирования крупноплодных видов боярышника флоры Крыма.

1. Голубев В.Н. Биологическая флора Крыма. — Ялта, 1996. — 86 с.
2. Косых В.М. О прорастании крымских видов боярышников // Бюлл. Главн. бот. сада — 1972. — Вып. 84. — С. 80–82.
3. Летухова В.Ю., Потапенко И.Л., Каменских Л.Н. Исследование декоративных свойств крымских аборигенных видов боярышников с целью их использования в садово-парковых ландшафтах Юго-Восточного Крыма // Фальцфейновские чтения: сборник научных трудов. — Херсон: ПП Вышемирский, 2007. — С. 200–206.
4. Летухова В.Ю. Особенности размножения исчезающего эндемика Карадага боярышника Поярковой // Экосистемы Крыма, их оптимизация и охрана. — Симферополь, 2003. — Вып. 13. — С. 138–142.
5. Меженська Л.А., Меженський В.М. Інтродукція глоду Пояркової (*Crataegus pojarkovae* Kossyach) в Донбасі // Мат. Міжн. Конф. — Херсон, 2007. — С. 83–85.
6. Попкова Л.Л. Особенности размножения редкого крымского эндемика *Crataegus pojarkovae* Kossyach в условиях *in vitro* // Ученые записки ТНУ. Серия: Биология. — Симферополь, 2003. — Т. 16 (55). — Вып. 2. — С. 146–151.
7. Червона книга України. Рослинний світ. /Ред. Я.П. Дидух/ К.:Глобалконсалтинг, 2009. — 900 с.

Popkova L.L.

VEGETATIVES PROPAGATION OF BIG-FRUIT CRIMEAN HAWTHORNS FOR CULTIVATION AND CONSERVATION

Some perspectives of methods of propagation of big-fruit hawthorns of Crimean flora by grafting on the plants of subfamily *Pomoideae*, wild hawthorns were investigated. Optimal terms and species for propagation of hawthorns were determined.

УДК 582.477.6 (477-25)

Похильченко О.П.¹, Бордусь О.О.², Колодяженська Т.І.¹

ДЕРЕВОПОДІБНІ ЯЛІВЦІ (*JUNIPERUS L.*)

В ОЗЕЛЕНЕННІ м. КИЄВА

¹Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України, 01014, м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1.

²Національний університет біоресурсів та природокористування України.

03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15.

На території Голосіївського району м. Києва обстежено насадження деревоподібних ялівців (*Juniperus virginiana L.*, *J. communis L.*) старших за 20 років. Встановлено розміри дерев. Проаналізовано причини, що стримують впровадження деревних ялівців в асортименти декоративних розсадників.

Декоративний потенціал роду *Juniperus* L. використовується в зелених насадженнях міст недостатньо. Основна увага спеціалістів розсадників та озеленення звернена до сланких форм, в основному тому, що з розмноженням цих рослин не виникає ускладнень.

Мезофанерофіти роду *Juniperus* L. — дерева до 20-30 м висотою, зимостійкі, посухостійкі в умовах України та стійкі до міських умов [3], мають високий рівень фітонцидності, що сприяє оздоровленню повітря в місті [7], шишкоягоди їх поїдаються птахами. Дослідження чутливості деревних рослин до забруднення повітря двоокисом сірки показали, що деревоподібні ялівці толерантні до цієї речовини [2,6].

У колекції НБС НАНУ з початку 1950-х років культивуються деревоподібні ялівці 11-ти видів *J. occidentalis* Hook., *J. scopulorum* Sarg., *J. virginiana* L., *J. communis* L., *J. oblonga* Bieb., *J. chinensis* L., *J. seravschanica* Kom., *J. turkestanica* Kom., *J. semiglobosa* Regl., *J. foetidissima* Willd., *J. rigida* Sieb. et Zucc., та лише три із них відмічено в зелених насадженнях українських міст — *Juniperus virginiana* L., *J. communis* L. та *J. exelsa* Bieb.

J. virginiana та *J. communis* використовуються в багатьох великих містах і рекомендовані для ширшого впровадження в міське озеленення [3].

Обстеження зелених насаджень м. Одеси виявили 739 дерев *Juniperus virginiana* L., із них більше 20 дерев старші за 100 років. Крім того в Одесі успішно зростають *J. communis* L. та *J. exelsa* Bieb. Комплексні обстеження зелених насаджень Одеси дозволяють зробити висновок, що різні умови зростання не вплинули на стан видів роду в міських насадженнях [1].

В Харківській області у дослідних лісових культурах *J. virginiana* в 17-ти річному віці мав середній діаметр 9,2 см та середню висоту 6,9 м. Деревця цього насадження мають добрий стан і високий бал селекційної категорії [5].

В дендропарку «Олександрія» (м. Біла Церква) зростають *J. virginiana*, вік яких досяг 140 років [4].

Ми обстежили деревні ялівці на території Голосіївського району м. Києва в посадках віком понад 20 років.

На території району росте чотири дерева *J. virginiana*, що утворюють мікростробіли. Одне дерево перед центральним входом до Іподрому, два біля центрального входу до Голосіївського парку, один на території Голосіївського парку. Середня висота 7,2 м. Два з цих дерев є одноствовбурними, одне двоствовбурне і одне триствовбурне. Середній діаметр на висоті 1,3 м становить $21,4 \pm 2,8$ см, середня висота $7,18 \pm 1,1$ м. Найвище дерево має висоту 10,3 м, найтовще має діаметр 31,0 см.

На території селища Новосілки ростуть 13 дерев *J. communis*, вісім із них утворюють шишкоягоди, 5 — мікростробіли. П'ять із них двоствовбурні інші одноствовбурні. Середня висота $3,9 \pm 0,5$ м, діаметр $8,4 \pm 0,4$ см найвище дерево 6,4 м, найтовще має діаметр 15 см.

На території Виставкового центру (пр. Глушкова) ростуть 50 дерев *J.*

communis
розтріпа
ність крс
Середня
висота 5,
висоті 2,0
В ма
множуют
макро-, на
сіння. В К
насаджени
сіння ялів
стратифіка
асортимен
Отже
воподібни
можливе п
ними дере

1. Бонецьки
— Вісни
С. 45-46
2. Влияние
1981. —
3. Деревья
Под ред.
4. Каталог
Мордате
5. Мусянко
ної части
6. Смит Уи
7. Шуплан Т
покращен
— 2011. —

WO

On the te
woody ju
are fixed, a
assortmen

communis 'Hibernica'. Крони цих дерев компактні і, в більшості випадків, не розтріпані вітром та снігом, що підкреслює особливості цього сорту. Цілісність крони досягнута завдяки щорічному обв'язуванню на зимовий період. Середня висота $3,8 \pm 0,1$ м, середній діаметр крони $0,7 \pm 0,02$ м, максимальна висота 5,1 м, найширша крона має діаметр 1,0 м найвужча крона — 0,25 м при висоті 2,05 м.

В масове озеленення деревні ялівці не попадають, тому що погано розмножуються живцюванням. Але на жіночих рослинах всіх видів утворюється макро-, на чоловічих мікростробіли, що дає надію на отримання якісного насіння. В Коніферетумі НБС НАНУ зростають більше 100 дерев *J. virginiana*, це насадження є найбільшою насінневою базою виду в Київському регіоні. Насіння ялівців сходять лише через два роки після висіву і потребує складної стратифікації. Саме ця особливість гальмує впровадження деревних ялівців в асортименти декоративних розсадників.

Отже на території м. Київ наявний успішний досвід культивування деревоподібних ялівців. За умови розробки технології насінневого розмноження, можливе поповнення асортиментів зелених насаджень Києва цими вічнозеленими деревами з високим рівнем фітонцидності.

1. Бонецкий А., Возианова Н., Крицкая Т. и др. Род *Juniperus L.* в озеленении города Одессы. — Вісник Київського Національного Університету ім. Тараса Шевченка. — 19-21/2009. — С. 45-46
2. Влияние загрязнений воздуха на растительность. Под ред Ч.-Г. Десслера. Пер с нем. М.: 1981. — 184 с.
3. Деревья и кустарники декоративных городских насаждений Полесья и Лесостепи УССР/ Под ред Н.А. Кохно. — К.: 1980. — 230 с.
4. Каталог рослин дендрологічного парку «Олександрія» Довідковий посібник під ред. Л.П. Мордатенка. — Біла Церква, 1997. — 121 с.
5. Мусієнко С.І. Стан та перспективи інтродукції деревних видів у лісові насадження південної частини Лівобережного Лісостепу України. Автореферат канд.с.-х. наук. К.: 1999. 18 с.
6. Смит Уильям Х. Лес и атмосфера. Пер с англ. М., 1985. — 428 с.
7. Шуплан Т.І. Фітонцидне та естетичне значення представників роду ялівець (*Juniperus L.*) у покращенні стану міського природного середовища. — Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип. 219. — С. 37-41.

Pokhylchenko O.P., Bordus' O.O., Kolodyazhens'ka T.I.

WOODY JUNIPERS (*JUNIPERUS L.*) IN KYIV LANDSCAPE GREENERY

On the territory of Kyiv Golosiivsky region more than 20 years old plantations of woody junipers (*Juniperus virginiana L.*, *J. communis L.*) was examination. Tree sizes are fixed, as well as the reasons which stimulate the woody junipers introduction into assortment of ornamental plants in nursery-gardens.